

ЗА ВАСИЛ ВАСИЛЕВ – КОЛЕГИАЛНО И ПРИЯТЕЛСКИ

Ивона Карачорова
Институт за български език – БАН

VASIL VASILEV – A COLLEAGUE AND A FRIEND

Ivona Karachorova
Institute of Bulgarian Language
The Bulgarian Academy of Sciences

The article traces the life, scientific biography, and fields of research of associate professor V. Vasilev. It also makes us think of the good man and scholar in a friendly way.

Key words: V. Vasilev, damaskinos, orthographic schools, historical lexicography

В. Василев е роден на 25.02.1943 г. в село Малък чардак, Пловдивско, в семейство с двама синове. След като бащата рано напуска семейството, майката Куна се преселва с децата в Пловдив. Там тя работи като санитарка, за да ги издържа. Тримата живеят трудно и в лишения. Малкият Васил расте буден и ученолюбив и постига отлични резултати в училището. Завършва Руската гимназия в Пловдив. След това следва във Факултета по славянски филологии на СУ „Климент Охридски“, където завършва българистика, специализира библиотекознание в същия университет. Целият му 33-годишен трудов стаж е свързан с Института за български език към Българската академия на науките. Постъпва като специалист филолог през 1968 г., после става научен сътрудник в Секцията за история на българския език (от 1976 г.), старши научен сътрудник в същата секция (от 1993 г.). На 26 март 1980 г. защитава докторска (тогава кандидатска) дисертация на тема „Троянският дамаскин, български паметник от XVII в. Към характеристиката на писмеността на ранния новобългарски период“. Работи като лектор по български език в Университета на Гьотинген, Германия. Преподава старобългарски език, история на българския език и българска диалектология в Пловдивския

университет „Паисий Хилендарски“ и Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Като дългогодишен сътрудник на Секцията за история на българския език В. Василев участва активно в големия проект на Секцията – двутомния „Старобългарски речник“. Автор е на статии и в „Кирило-Методиевска енциклопедия“.

Съществена част от неговите научни дирения още от кандидатската му дисертация е свързана с изучаването на дамаскинарската книжнина. Публикациите му са посветени на характерната за дамаскините смесица от архаични и нови черти и тяхното отличаване и дефиниране, на съотношението между тях. Особено внимание обръща на характеристиката на архаичните дамаскини – фонетични, правописни и граматични особености, които ги обособяват като група. Всички тези проблеми той разработваше и в голям обобщаващ труд, замислен като голяма докторска дисертация, която за съжаление не можахме да прочетем и да ползваме в работата си. Предполагам, също така безвъзвратно поради неговата неочаквана кончина (26.08.2001) е загубен и друг негов труд върху дамаскинарски текст – изданието на Еленския дамаскин от XVII в., на който посвещава и публикация (Василев 1988). Това издание с обем 600 машинописни страници беше напълно готово, обсъдено и прието за печат от Научния съвет на Института за български език към БАН през 1991 г.

Поради същата причина загубен за науката е и друг крупен труд на Секцията – „Речник-индекс на Бдински сборник от XIV в.“, на който В. Василев беше главен редактор, автор на концепцията и на речникови статии. Този труд също беше приет за печат през 1994 г. Голяма част от него остана в архива му, за съжаление не може да бъде възстановена.

В. Василев беше филолог по нагласа. При многобройните си пътувания той издирваше и проучваше ръкописи, диалектоложки материали. Резултат от такива проучвания в библиотеката на Матица Српска в Нови Сад е трудът: „Темски ръкопис, български паметник от 1764 г. Изследване и текст“, 230 машинописни страници, приет за печат през 1997 г., който също не стигна до издание (Василев 1986). В недостигналата до нас, неговите колеги, библиотека на Васко остана и описанието на старинния лерински говор, който той записваше от преселници в Германия, за което знаех от приятелски разговори, вероятно не само аз.

Важен дял от научната продукция на В. Василев са статиите му, посветени на характеристиката на книжовната реформа на Патриарх Евтимий, отношенията ѝ със среднобългарската книжнина и ръкописната традиция от XV – XVI в., най-вече дамаскините (Василев 1974, Василев 1980, Василев 1980а, Василев 1984б, Василев 1990, Василев 1993, Василев 1993а). Особено внимание авторът обръща на проблемите на правописа. Признати и цитирани са неговите изследвания върху ресавския правопис, за т. нар. „фонетична дума“ в ръкописите от XVII – XVIII в. (Василев 1984а), езика на текстове от Възраждането (Василев 1976, Василев 1984, Василев 1992).

В. Василев има публикации и областта на кирилометодиевистиката и на историята на палеославистиката. Особен интерес проявява към личността и творчеството на Климент Охридски (Василев 1969а, Василев 1980б). Прави библиографски преглед на изследванията върху делото на Костантин-Кирил Философ в славистиката (Василев 1969). На немски език са публикувани статии за среднобългарските ръкописи и за немските заемки в българския език.

Това знаем за неговата биография и научния му път. За научните му постижения ще говорим днес. Ще се опитам да го характеризирам като човек, видян през очите на колегата и любящия приятел, какъвто, надявам се, бях за него.

С няколко думи – беше сърдечен и непосредствен, щедър, верен и привързан приятел. По-зрелите, да не кажа по-старите, от нас си спомнят за чудесните приятелски вечери, които той организираше в уютното си и артистично жилище в „Надежда“. Там ни чакаше приготвена от него храна и един гостоприемен домакин. Той беше човекът с много приятели – от всички периоди на живота си, на всички места, на които го беше отвел животът. В дома му имаше дори и книга, в която гостите вписваха впечатленията и пожеланията си.

Беше изцяло отдаден на професионалните си занимания и до жертвоготовност на семейството си. Трудното детство и преодоляването на житейските проблеми го бяха направили чувствителен, човекен и отзивчив, готов да помогне. Всички знаем за помощта, която оказваше на децата на свои близки. Затова остави добри и светли спомени у приятели и колеги.

ЛИТЕРАТУРА

- Василев 1969а:** Василев, В. Делото на Кирил в изследванията на славистите. // *Славяни*, 1969, №4, 28 – 29.
- Василев 1969б:** Василев, В. Климент Охридски и авторството на „Панонските легенди“. // *Български език*, 1969, №3, 229 – 240.
- Василев 1974:** Василев, В. Допълнения към изданието на Троянския дамаскин (Новоразчетени места в ръкописа). // *Български език*, XXIV, 1974, №4, 356 – 361.
- Василев 1976:** Василев, В. Книжовникът от Карлово. // *Славяни*, XXXII, 1976, №7, 29 – 29.
- Василев 1979:** Василев, В. Към историята и датировката на Троянския дамаскин. // *Изследвания върху историята и диалектите на българския език. Сборник в памет на чл.-кор. проф. К. Мирчев*. София, 1979, 71 – 77.
- Василев 1980а:** Василев, В. Правописната реформа на Евтимий и отражението ѝ в произведенията на неговите следовници и на българските дамаскинали. // *Търновска книжовна школа*, т. 2. София: Народна просвета, 1980, 405 – 421.
- Василев 1980б:** Василев, В. По-важни правописни особености на архаичните дамаскини. // *Славянска палеография и дипломатика*. София, 1980, 118 – 122.
- Василев 1980в:** Василев, В. Климент Охридски. // *Вековни български езикови традиции. Поредица „Знания за езика“*, т. I, 1980, 31 – 34.
- Василев 1980г:** Василев, В. Дамаскините и българската книжовна традиция. // *Вековни български езикови традиции. Поредица „Знания за езика“*, т. I, 1980, 107 – 110.
- Василев 1984а:** Василев, В. Езикът на буквара на Петър Берон от XIX в. в сравнение с ръкописа от началото на XVII и XVIII в. // *Palaeobulgarica*, VIII, 1984, №2, 11 – 118.
- Василев 1984б:** Василев, В. Към историята на т. нар. фонетична дума в българските ръкописи от XVII–XVIII в. // *Български език*, XXXIV, 1984, №2, 110 – 119.
- Василев 1984в:** Василев, В. Преправката на „Слѡво о десѣты слѡвь Моусѡвѣх“ в Новия Троянски дамаскин. // *Старобългарска литература*, 1984, №16, 121 – 128.
- Василев 1986:** Василев, В. Темският ръкопис – български езиков паметник от 1764 г. // *Palaeobulgarica*, X, 1986, №1, 49 – 72.
- Василев 1987:** Василев, В. Нови и стари елементи в архаичните дамаскини. // *Втори международен конгрес по българистика. История на българския език. Доклади*. София: БАН, 1987, 202 – 208.
- Василев 1988:** Василев, В. Нови данни за Еленския дамаскин. // *Български език*, XXXVIII, 1988, №6, 505 – 507.

- Василев 1990:** Василев, В. За някои архаични и нови черти в дамаскините (с оглед на новобългарския книжовен език). // *Kształtowanie się nowobułgarskiego języka literackiego (do roku 1878)*. Kraków: PAN, 1990, 189 – 204.
- Василев 1992:** Василев, В. Архаичният и църковнославянският книжовен пласт в Софрониевото житие. // *Български език*, XLII, 1992, №3, 161 – 165.
- Василев 1993а:** Василев, В. Общи писменоезикови черти в преписите на архаичните дамаскини. // *Palaeobulgarica*, 1993, №2, 99 – 108.
- Василев 1993б:** Василев, В. Правописна, морфологична и лексикална преправка на словата в Троянския дамаскин. // *Palaeobulgarica*, XVII, 1993, №4, 72 – 88.